

האשה עדיפה על הגבר, אמר זאב ז'בוטינסקי

— אמר ולא ידע עד כמה שהוא צודק

מילחמת הנשים בחרות

צילום: מנשה הערסל הוז

עסקנית קרמרמן ככמו כל גבר

לא התקבלה בתנועת החרות כלאחר יד. "זו היתה החלטת זועירה, עוד בי 1977. בראשה עמדה או יעל רום. המחלקה הוקמה כדי לאפשר לנשים לפעול בידה, כדי להשיג הישגים פוליטיים כנשים במפלגה ולקדם את מעמד האשה במדינה. מחלקת חברות לא קמה כמתחרה לאירגון נשי-חרות. אינני מבינה את הלחץ בו נתונה מרים גלזריתעסה בשל הפעילות שלנו. "אירגון נשי-חרות הוא אירגון מסוג אחר. קם לפני הרבה שנים. אני עוד זוכרת כיצד בתקופת המחחרת, נשות האירגון אירגנו לנו, הילדים, קייטנות. או האירגון היה בעל מישקל ותפקיד רציני ואצילי. היום זה אירגון הפועל באופן וולונטארי בתחום הסוציאלי

דעותיי. אני איש של עשייה וביצוע, לא איש של פטפטת.

"לימור ליבנת חושבת שבגין שלף אותי לתנועה. יש לי הפתעה בשבילה. אני כאתי עם תעודת זהות, המייצגת עשייה של 30 שנה ויותר בתנועת החרות."

לימור ליבנת הכריזה לפני כמה שבועות כי היא מתכוונת להתמודד לכנסת. ליבנת, הפעילה בתנועה מאז 1970, רואה בעצמה מועמדת מתאימה. "בסוף 1985 ובתחילת 1986 התגבשה אצלי ההכרה שכל מה שאני עושה, אני יכולה לעשות טוב יותר, מבחינה תנור תעית, אם אהיה בכנסת. הגעתי למסד קנה שאני בשלה ומוכנה למאבק, ואני זוכה בתמיכה מלאה מבעלי."

אמר זאב ז'בוטינסקי. אמר וידע. המאבק המתנהל בימים אלה במצודת זאב בסניפים, בסיעת תכלת-לבן בנעימת ובאירגון נשי-חרות, הוא מאבק קשה. במילחמה זו מצליחות הנשים לרלות מתוך נפשן הרבה עצבים של פלדה. הן גם מושכות בהרבה חוטים. העשויים לא רק ממשי, אלא גם מקשרים אישיים, מישרי יחסי ציבור וממהלכים אצל עיתונאים.

חבל על צווארה

ב-1981 פרשה ח"כ גאולה כהן מחרות והקימה את התחיה. בחרות חיפשו מחליפה, מישהי שתמלא את מקומה. בחיפוש נמצאה מרים גלזריתעסה, שעד אז היתה מורה ומנהלת כפרהנוער על שם יוהנה ז'בוטינסקי. עד לאותה שנה היא קראה לעצמה מרים גלזר.

בתנועת החרות זוכרים עדיין, איך בבחירות לפנל ולשבועיות הסתובבו חברי ליד הקלפיות ואמרו שצריכים לבחור במרים. הרוב ביקשו לדעת: למה? איך היא נראית? מה היא עושה? ההסבר: ככה, פשוט מוכרחים לבחור באשה. כשנבחרה, הוסיפה לשם מיש-פחתה גם את שמה התימני מהבית, תעסה.

גלזריתעסה נבחרה כאשה היחידה כרשימת חרות. מנחם בגין מיהר ומינה אותה אף לסגנית שרה-חינוך. בתנועת התחיה סיפרו, או, שבגין סוגר השבון עם גאולה כהן. כדי להעניש אותה על כך שעזבה את חרות, ראג שתיבחר תימניה, וגם קידם אותה לתפקיד שכהן כל-כך רצתה בו — סגנית-שר החינוך.

כך ירשה גלזריתעסה את המקום הנשי הבודד של חרות בכנסת, עליו ישבו בעבר אסתר רויאל-נאור ואחריה גאולה כהן. מחלקת חברות החליטה לשבור את מסורת-ה"כית-הבוררת, לדרחוף לכנסת נשים נוספות, צעירות. גלזריתעסה מרגישה את החבל על צווארה, ויוצאת למאבק גלוי. מה שמכעים אותה, לרבריה, זה

בכות. מתוך אלפים צירים במרכז התנועה, 200 הן נשים. מחלקת-חברות דורשת, לפיכך, שלנשים יהיה יצוג של 10 אחוז לפחות. אבל, המאבק, צורך ככל שיהיה, מלווה כדרך מאבקים פוליטיים בה"ח האשמות, בהשמצות, במיכתבים אנונימיים, בשיחות-טלפון ושיחות אי-שיות, כשכל צד מנסה לגרור אליו יותר חברות, שיביאו בהכרח ליותר כוח, שיביא ליצוג גדול יותר. גלזריתעסה מספרת על מיכתבים אנונימיים שנשלחים לחברות ובהם השמצות עליה. לימור ליבנת מספרת על שיחות-טלפון לחברות ואיומים שלא לתת לה יד ואפשרות להגיע למחוז הפצה, לכנסת.

חברה יקרה. אל תתני יד ל"פילוג בתוך מחנה הנשים... ה"רברים האוויליים המודלפים כזרון עליידי חברה או שתיים הם כלי-נשק מוכר וחלוד שלא יצלה נגד היושר, המסירות והנאמנות לתנועה." כתבה לחברותיה חברת-הכנסת מרים גלזריתעסה, יו"רית אירגון נשי-חרות. יום קודם שלחה רחל קרמרמן, יו"רית מחלקת-חברות, מיכתב לאותן הנשים עצמן. היא כותבת: "הבהרנו שאין לנו יכולות להסכים שכל 200 חברות המרכז, הפעילות, שהיינה מיוצגות במנהלה ובמוסדות התנועה כמעט אך ורק עליידי אירגון נשי חרות." לא עוד מילחמות-הגברים של מחד

עסקנית ליבנת (עם יורם אריזור) היא בסך-הכל עוזרת של יורם

חברתי. האירגון זו עמותה שאינה כפופה לתנועה ולמוסדותיה. אפילו יעופו כל ראשי חרות, אי-אפשר יהיה להעיף את ראשי אירגון נשי-חרות." לדעת קרמרמן, אם אשה הולכת לפוליטיקה כדי לעסוק בתחום של קייטנות ומעונות-יום, שיבושם לה. ליבנת אומרת, שאילו רצתה לעבור בקייטנות לקשישים, היתה לומרת בי (המשך בעמוד 40)

שתיים על פיגום

חל קרמרמן מסבירה, שההחלטה על הקמת מחלקת-חברות

ח"כ גלזריתעסה (עם משה ארנס) א.אני יכולה להביא מנדאט!

נה-שמיר, מחנה-ארנס, מחנה-שרון או מתנה-לוי. עכשיו הנשים יוצאות למאבק. המאבק לכנסת ה-12 בתנועת החרות החל. הגברים בתנועה מארגנים מזה כמה חודשים לובי למועמדותם לכנסת. הם מופיעים בסניפי התנועה, ח"כים שולחים מיכתבים לצירים, הכל מקפידים להופיע לכל ברימיציות, חתונה או ברית-מילה במישפחותיהם של פעילי התנועה.

הנשים הבינו עכשיו, קצת מאוחר אומנם, שכדי להגיע לכנסת יש צורך להיאבק על המקום ברשימה. גלזריתעסה בטוחה, שגם לכנסת הבאה ישלחו אותה חברי המרכז. במחלקת-חברות רואים את המאבק לכנסת קצת אחרת. הן דורשות יצוג הולם כמוסדות התנועה, כהנהלה. נמאס להן להיות קישוט ברשימת חרות לכנסת. נמאס להן להיות עלה-התאנה לערוזה הגב רית. הן דורשות מקום המגיע להן

את היריה הראשונה ירתה מחלקת-חברות. במיכתב לחברות המרכז, ה"כ בירה רחל קרמרמן מדוע יזמה וזימנה המחלקה שהיא עומדת בראשה כינוס חירום של כל חברות-התנועה. "כדי שנוכל להיות לובי חזק ומגובש. הפר על בידוד ובמאווה, ואז נוכל למנוע כל פעולה המקפחת נשים בייצוג במוסדות הנבחרים והממונים."

במיכתב נקראו הנשים להתפקד, להופיע ולהתחיל בפעילות. אירגון נשי-חרות לא פיגר. גלזריתעסה מיהרה ושיגרה לחברות מיכתב שבו סיפרה על פעילותה בנושא יצוג הנשים בתנועה, אצל ראשי-הממשלה "והשרים שלנו". כמו קרמרמן, גם גלזריתעסה מסיימת את מיכתבה ב"אשמח לשמור על קשר, היענותך חשובה מאוד." המאבק החל. הוא בוטה, הוא כוחני. גפש האשה ארוגה מחוטי פלדה וחוטי משי, שהינם חומר לא ייקרע."